

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 741/2020 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om förebyggande och avskaffande av mobbning och våld från skolan och barns och ungas vardag.

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § riksdagen arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 741/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Sari Sarkomaa/saml m.fl.:

Vilka åtgärder ska regeringen vidta för att förebygga våld, trakasseri och mobbning och för att främja skolfred och välmående i småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet,

vilka åtgärder ska regeringen vidta för att genomföra förslagen i Undervisnings- och kulturministeriets publikation 2018:16 Förebyggande av mobbning och främjande av skolfred i småbarnspedagogik, i förskole- och grundundervisning på andra stadiet,

med vilka medel ska regeringen förebygga och avskaffa trakasseri, mobbning och våld som sker i sociala medier mot barn och ungdomar efter skoldagen,

vilka åtgärder tänker regeringen vidta så att rektorerna skulle ha rätt att frånta, under en viss tid en elev, som våldfört sig på en annan elev, rätten att komma till skolan,

vad tänker regeringen göra för att stifta en lag så att regionförvaltningsverket (RFV) skulle få rätten att ingripa på eget initiativ om misstanke uppstår om att undervisningen inte anordnas lagenligt,

hur säkerställer regeringen elevvårdens funktion om funktionerna i social- och hälsovårdsreformen flyttas över till landskapsförvaltningen,

på vilka expertkunskaper baserar regeringen sin intention att flytta elevvården till landskapsförvaltningen och frånta beslutsrätten i ärendet från undervisningsväsendet och kommunerna och

vilka följder bedömer regeringen att överförandet av elevvården till landskapsförvaltningens ansvarsområde har för elevvården och dess funktion för privata skolor?

Som svar på denna fråga anför jag följande:

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 741/2020 rd

Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte 24.11.2016 en arbetsgrupp för att reflektera kring förebyggande av mobbning och skolfred (Dnr 66/040/2016). Arbetsgruppens uppgift omfattade småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet. I arbetsgruppens arbete beaktades de lagändringar som trädde i kraft 2014, med vilka man försökte förbättra förebyggandet av problem med arbetsron. Arbetsgruppen presenterade i sin slutrapport (Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2018:16) utvecklingsförslag, som bland annat handlar om behov av ändringar i lagstiftningen, ändring av verksamhetskulturen och utveckling av multiprofessionellt samarbete samt informationsstyrning. Arbetsgruppens förslag har genomförts både under förra och nuvarande regeringsperioden, som en del av normal tjänsteberedning.

För närvarande förbereder Undervisnings- och kulturministeriet ett anbudsförfarande för utvecklingsprogrammet Förstärkning av emotionella och interaktionsfärdigheter i småbarnspedagogiken. Utvecklingsprogrammet lägger fokus på förstärkning av barns emotionella och interaktionsfärdigheter i småbarnspedagogiken (inkl. förskoleundervisning) som förebyggande mot mobbning. Syftet är också att utveckla personalens kompetens i förstärkning av barns emotionella och interaktionsfärdigheter och i förebyggande av mobbning. Utbildningsstyrelsen har förstärkt kunskapsunderlaget för förebyggande av mobbning, diskriminering och sexuella trakasserier med informationsstyrning, till exempel genom att publicera en handbok mot sexuella trakasserier. Därutöver genomfördes en del av arbetsgruppens lagändringsförslag som en ändring av lagen om småbarnspedagogik (540/2018) och gymnasielagen (714/2018). Rätt att kunna - utvecklingsprogrammet för yrkesutbildningens kvalitet och jämlikhet och i gymnasieutbildningens kvalitetsprogram som är under beredning förstärks välbefinnande, sammanhållningen och delaktigheten.

Arbetsgruppens utvecklingsförslag genomförs under pågående regeringsperiod också som en del av åtgärdsprogrammet för förebyggande av mobbning vars beredning statsrådet inlett som ett tväradministrativt samarbete. Som en del av beredningen kommer också alla riksdagspartier att höras.

Undervisnings- och kulturministeriet inleder under vårsessionen 2021 ett lagstiftningsprojekt som en del av åtgärdsprogrammet. Syftet är att precisera och korrigera undervisningsväsendets bestämmelser så att man kan ingripa i mobbning och tillförsäkra alla elevers trygga inlärningsmiljö. Lagberedningen tar sin utgångspunkt i lagstiftningsförslag från Arbetsgruppen för förebyggande av mobbning.

Det är svårt att skilja den mobbning som sker i skolan från mobbning på fritiden, till exempel därför att mobbningen i sociala medier inte är plats- eller tidsbegränsad. Enligt lagen om grundläggande utbildning 29 § 1 mom har den som deltar i utbildning rätt till en trygg studiemiljö. Enligt paragrafens 6 mom gäller de rättigheter och skyldigheter som anges i denna paragraf under den tid som eleven deltar i undervisning eller verksamhet enligt läroplanen eller någon annan plan som godkänts av utbildningsanordnaren och som utarbetats med stöd av denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Enligt undervisningsstyrelsens riktlinjer (Anvisning 1/012/2016) gäller inte ordningsreglerna elevens vistelse inom skolområdet på övrig tid eller skolresorna. Skolan kan inte påföra straff för gärningar på fritiden enligt lagen om grundläggande

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 741/2020 rd

utbildning. Eftersom samma tjänster av sociala medier används både under skol- och fritiden, förekommer också tjänsternas otrevliga företeelser både i skolan och hemmet. Undervisningsstyrelsen har stöttat skolorna med kraftig informationsstyrning i förebyggande av mobbning, trakasseri och våld.

I utbildningsväsendets tjänster gäller frågorna om rättssäkerheten främst tillsynen i efterhand, och regionförvaltningsverken har inga allmänna befogenheter att ingripa i lagstridig verksamhet. Regionförvaltningsverket främjar regional jämlikhet genom att i regionerna sköta verkställighets-, styrnings- och tillsynsuppgifter som har samband med lagstiftningen. Med förhandstillsynen undviker man uppkomsten av allvarliga klagomål.

Nationella centret för utbildningsutvärdering utvärderade år 2016-2017 på undervisnings- och kulturministeriets uppdrag genomförandet av lagen om elev- och studerandevård. Utvärderingen visade på brister i tillgången till studerandevårdstjänster och i likställigheten av personalens tillräcklighet. Enligt en enkät som genomfördes våren 2018 av THL och Utbildningsstyrelsen förverkligas inte likställigheten i skolornas kurators- och psykologtjänster. Studerandevårdstjänsterna har för nuvarande organiserats på ett varierande sätt. Läroanstaltens belägenhetskommun ansvarar för anordnandet av tjänsterna, men kommunen kan besluta under vilken förvaltningskommun som kurators- och psykologtjänsterna anordnas.

I samband med social- och hälsovårdsreformen har man betonat bevarandet av närtjänstprincipen. Målet är en ändring av lagen om elev- och studerandevård så att lagen skulle betona anordnandet av kurators- och psykologtjänster som närtjänster, främst i läroanstalten eller, om inte detta är möjligt, i dess omedelbara närhet. Syftet är också att lägga till en bestämmelse i hälso- och socialvårdslagen. När tjänsterna anordnas ska detta ske i samarbete med elevens föräldrar eller vårdnadshavare eller en minderårig studerandes föräldrar och vårdnadshavare, med övrig personal inom elev- och studerandevården, undervisnings- eller utbildningsanordnaren samt övriga relevanta aktörer. Syftet är att studerandevården fortsätter i skolor och läroanstalter som närtjänster trots att anordnaren av dessa är landskapet.

Utgångspunkten för studerandevården är en prioritering av den studerandes intressen. En förutsättning för att den gemensamma eller den individuella studerandevården lyckas är att tjänsterna anordnas i elevernas och studerandenas vardagsmiljö, skolor och läroanstalter. I studerandevården följer man, förutom social- och hälsovårdens klient- och patientlagstiftning, även bland annat personuppgifts- och offentlighetslagstiftningen. Studerandevårdsarbetet lyckas bäst om det utförs av social- och hälsovårdspersonalen.

I ramverket för psykolog- och kuratorsdimensioneringen har man avsatt för en förbättring av grundundervisningen och andra gradens elev- och studerandevård en permanent finansiering på 10 miljoner euro år 2021, 20 miljoner euro år 2022 och 29 miljoner euro från och med år 2023. Undervisnings- och kulturministeriet bereder dimensioneringen så att regeringens proposition kan lämnas i början av år 2021.

Avsikten är att privata undervisnings- och utbildningsanordnare skulle även i fortsättningen få psykolog- och kuratorstjänster av landskapen. Dessa har fortsatt möjligheten att anordna dessa

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 741/2020 rd

tjänster som en del av deras egen verksamhet, såsom situationen är för nuvarande. Förändringen bedöms inte påverka deras elev- och studerandevård eller deras funktion.

Helsingfors 27.10.2020

Undervisningsminister Li Andersson